

46. møde.

Tirsdag den 6. maj kl. 10.

Formanden:

Fra medlem af folketinget Risgaard Knudsen har jeg modtaget følgende skrivelse af 5. maj d.å.:

„Med henvisning til folketingets forretningsordens § 23 skal undertegnede herved tillade sig at foreslå afvisning af nedenstående forslag:

1) Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af overenskomst af 8. juni 1973 mellem Danmark og Sverige om faste forbindelser over Øresund,

2) forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af overenskomst af 8. juni 1973 mellem Danmark og Sverige om lufttrafiktjeneste m. m. i anledning af anlæg af en dansk lufthavn på Saltholm,

3) forslag til lov om opfyldelse af overenskomster om trafikantlæg i Øresundsregionen og

4) forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af overenskomst af 16. oktober 1973 mellem Danmark og Sverige om spørgsmål vedrørende told og merværdiafgift i forbindelse med bygning og drift af faste forbindelser over Øresund. J. Risgaard Knudsen.“

Dette forslag vil komme til afstemning i morgen.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om teatervirksomhed.

(Lovforslag nr. 186. Fremsat 21/3 75).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Birte Weiss (S):

Der er sket to væsentlige ting, siden vi sidst drøftede teaterlov her i folketinget. Den ene er, at der i de sidste to år fra et enkelt politisk parti er foregået en systematisk nedrakning af kultur- og teaterstøtte, godt

krydret med urigtige eller vildledende oplysninger om de faktiske forhold omkring de beskedne midler, som vi her i Danmark bruger til kulturlivet.

Den anden ting, der er sket, er, at der har været en opblomstring af det københavnske teaterliv. Der har været en tilstrømning til teatrene, som vi ikke har oplevet før. Belægningsprocenten på de københavnske teatre har i 1974-75 været væsentlig større, end vi har oplevet hidtil, og det viser, at det må være på sin plads, at der kan ske en omorganisering, sådan som der blev taget initiativ til med den sidste teaterlov, vi lavede her i folketinget for to år siden, byggende på abonnementsordninger, som først og fremmest har været administreret igennem publikumsorganisationen Arte. Blot på dette ene år, altså 1974-75, har Arte formidlet 600.000 billetter til de københavnske teatre.

Men der er sket én ting mere. Omkostningerne ved at drive teater er steget så meget i de to år, der er gået, siden vi lovfæstede statens støtte til publikumsorganisationerne, at det trods den bedre belægning og trods teatrenes større indtægter er blevet sværere at holde skansen.

Derfor er det åbenbart, at der må ske en varig omorganisering af det københavnske teaterliv, hvis vi ønsker at bevare det. Socialdemokratiets ønsker herom er kendte.

Vi har derfor været tilfredse, da teaterudvalget for Stor København kom med ideen om at samle foreløbig 9 københavnske privatteatre i en landsdelsscene. Der er ingen grund til at nævne navnene, de står i lovforslaget. Vi var ikke mindre tilfredse, da ministeren tilkendegav, at han ville komme med et lovforslag, der i vid udstrækning følger det københavnske teaterudvalgs tanker.

Hovedtanken i forslaget er, at staten, ligesom det er tilfældet med landsdelssceneerne i Århus, Odense og Ålborg, dækker 50 pct. af underskuddet, medens de andre 50 pct. deles af Københavns amtskommune og kommunerne København og Frederiksberg.

Fordelen ved en sådan ordning er indlysende. I modsætning til nu vil det enkelte teater på forhånd kende sit økonomiske grundlag, jeg henviser til bemærkningerne til § 1, nr. 1 og 2. Man vil kunne lægge sit repertoire, og man vil kunne lave kontrakter

[Birte Weiss.]

ud fra nogle helt andre forudsætninger end dem, man har nu. Teaterledelsen vil kunne se sit udbud i en sæson som et hele og ikke som nu som en slags rouletspil, hvor det er nødvendigt at få den store gevinst hjem i første omgang, hvis man overhovedet skal have mulighed for at spille videre. Det vil med andre ord give en stabilitet og en balance i den enkelte scenes arbejde, som man ikke kender nu, og som det må være en rimelig samfundsopgave at sikre.

Men der vil også være andre fordele. De 9 teatre, som det drejer sig om, vil kunne lave en vis samkøring af administrationen, sådan at der i den relation opnås direkte besparelser.

Mens vi i øvrigt taler om penge, vil jeg godt lige gøre opmærksom på, at de merudgifter, der ifølge dette lovforslag vil være til teaterstøtte, kun vil være på 1,4 mill. kr. i forhold til de beløb, der ofres i øjeblikket.

Det, som vi så får for de penge, det er, at den grøde, der i øjeblikket er i teaterlivet, ikke bliver kvælt i starten, men får lov til at udvikle sig. Det sidste er ikke mindst væsentligt, når man ved, at der er foretaget en undersøgelse, som viser, at det netop her på det sidste er lykkedes at få et nyt teaterpublikum i tale.

Sammenfattende kan man sige om disse 9 teatre, at de repræsenterer i virkeligheden noget for enhver smag. Der er ikke tale om, at man ensidigt prøver på at støtte en bestemt form for teater, at man giver en bestemt teaterholdning en særlig fortrinssstilling. Det er vigtigt at notere sig, og jeg vil derfor samtidig gerne regne med, at man skal tage det for pålydende, når der står i bemærkningerne til lovforslaget, at kredsen af teatre, som er omfattet af denne landsdelssceneordning, vil kunne udvides efter nærmere aftale mellem staten og landsdelsscenernes styrelse. Jeg vil gerne bede ministeren bekræfte dette.

Blot en enkelt bemærkning til sidst. Børneteatrene er ikke omfattet af denne ordning. Jeg kan godt se, at det ikke i denne omgang ville kunne lade sig gøre, men jeg vil gerne bede ministeren om ved første lejlighed at sørge for, at denne vigtige teaterform, som jo mildt sagt er blevet behandlet meget uvenligt her i folketinget, snarest kan komme ind under blidere vinde.

Nathalie Lind (V):

Med fremsættelsen af dette lovforslag ved jeg at kulturministeren opfylder et varmt ønske hos teaterudvalget for Storkøbenhavn og hos de københavnske teaterdirektører. Det er vel egentlig nok lidt søgt at kalde det en landsdelssceneordning. Sandheden er vel snarere, at det, der er interessen hos teaterlederne og de kommunale myndigheder, er at få gennemført den samme økonomisk fordelagtige ordning, som teatrene i Odense, Århus og Ålborg har, hvorefter staten dækker de 50 pct. af driftsunderskuddet.

Jeg er helt klar over, hvilken fordel det, hvis man gennemfører ordningen, vil betyde for disse teatre i form af større økonomisk sikkerhed og bedre planlægning. Men i første omgang kommer vi ikke uden om, at det dog koster staten 1,5 mill. kr. ekstra, og ingen kan sige, om dette tal vil holde. Billetindtægten er jo beregnet efter en belægning i teatrene på 60 pct., og bliver der tale om en lavere belægning, udløser det jo automatisk større ekstra tilskud.

Ministeren siger, der ikke er tale om store merudgifter. Hertil vil jeg for det første sige, at merudgifterne vil jo, fordi de er lovbundne, stige i takt med prisudviklingen, og regner man det ud, så betyder det i hvert fald en stigning i statstilskuddet på ca. 30 pct. i forhold til, hvad der hidtil har været givet til dette område.

Ministeren oplyser på den anden side heller ikke noget om, hvad forhøjelsen af abonnementspriserne vil betyde. Af det bilag, vi har fået til lovforslaget, fremgår det jo, at man nu regner med en maksimalbilletpris på 40 kr. og en laveste billetpris på 28 kr.

Men det, der for mig og for mit parti er det afgørende, er: er det rigtigt, at man her kopierer landsdelssceneordningen slavisk? Landsdelssceneordningen blev vel indført for at give hele befolkningen i Danmark mulighed for at stifte bekendtskab med scenens kunst. Vi har fået en redegørelse i kulturudvalget, der viser, hvad staten yder til disse områder, og dér viser det sig, at staten giver 23 mill. kr. til teatre ude over landet, og amter og kommuner bidrager med omkring 16 mill. kr., altså en væsentlig del. I Storkøbenhavn er forholdet det, at staten giver omkring 7,5 mill. kr., og noget tilsvarende, hvis vi tager al teaterstøtte med, giver de pågældende amter og kommuner. Men jeg sy-

[Nathalie Lind.]

nes, vi i denne forbindelse ikke må glemme den store fordel, befolkningen i dette område har af, at det kgl. teater ligger her.

Jeg synes også, vi i udvalget skal se på de oplysninger, der fremgår af anmærkningerne til finansloven vedrørende abonnementsordningen. Den blev, ikke mindst takket være indsats fra min partifælle hr. Jens Peter Jensen, i 1973 udvidet til at omfatte hele landet, men det ligger i sagens natur i forbindelse med teaterudbuddet, at den alligevel er bygget op på en sådan måde, at man regner med, at godt 3 mill. kr. vil anvendes til Københavnsområdet mod 1,6 mill. kr. i det øvrige land.

Alt dette gør, at vi i venstre, selv om vi forstår de københavnske teatres vanskeligheder, så længe man opererer med de faste tilskud og de fordele, som en landsdelssceneordning ville indebære for dem, er betænkelige ved at forøge statstilskuddene til hovedstadsområdet.

Nu nævnte fru Birte Weiss spørgsmålet om børneteatrene. Jeg er bange for, at hvis vi vedtager dette lovforslag, så øremærker vi på forhånd de midler, der skal gå til teaterformål. Vi skal jo i gang med en revision af teaterloven til næste år, og selv om kulturministeren har fået finansministeren med til denne udvidelse af støtten fra 1976, frygter jeg for, at der vil komme begrænsninger på andre områder. Udvidelsesmulighederne er vel ikke ubegrænsede.

Derfor vil jeg slutte med at sige, at vi kender ikke den nøjagtige størrelse af de ekstraudgifter, der er tale om, vi er betænkelige ved denne udgiftsforøgelse, hvor der ikke er noget loft over statsudgifterne, men mest af alt er vi betænkelige ved den stigning i udgifterne til det storkøbenhavnske område, som hermed vil ske på bekostning af teaterlivet i det øvrige land.

Ministerens vil sikkert forstå, at vi derfor går til udvalgsarbejdet med en kritisk holdning og med et håb om, at vi kan finde løsninger, således at lovforslaget ikke passerer folketinget i den form, det har her.

Poulsgaard (FP):

Fru Birte Weiss nævnte, at der var sket et par ting, bl.a. at der var kommet et parti herind — hun nævnte ingen navne, men jeg tror nok, jeg ved, hvilket parti hun sigtede

til — som kom med urigtige oplysninger. Jeg vil gerne vide, hvad det er for urigtige oplysninger, vi er kommet med. Fru Birte Weiss må altså lære at leve med, at der er en udbredt forståelse i befolkningen for, at de kulturgoder, som man velsigner os med, vil man bare ikke blive ved med at betale over skattebilletten. Folk skal selv have lov til at betale for deres kulturgoder, og det vil vi stadig væk slås for, enten så fru Birte Weiss kan lide det eller ej.

Der er også sket en anden ting. Der er sket det, at landet er blevet fattigere. Vi har simpelt hen ikke råd til al den luksus, som vi bliver belemret med, fordi de forskellige kulturpaver har fundet på, at nu skal det være sådan og sådan. Der står i bemærkningerne til lovforslaget, at selv om publikumstallet er steget, så skal teatrene have mere og mere i tilskud. Normalt plejer det at være sådan, i hvert fald i en fodboldklub, at hvis besøgstallet stiger, så er man vældig glade, for så får man en større indtægt. Men hvis dette skal følges op, så vil det altså sige, at den dag Danmarks befolkning 100 pct. går i teatret hver dag, så skal vi yde et kæmpetilskud. Det er jo det rene galimatias. Vi ved, at vi er oppe på at give 165 kr. pr. solgt billet i tilskud.

Der er vist ingen i denne sal, der kan være forbavset over, at vi overhovedet ikke kan medvirke til de lovforslag. Vi vil kæmpe imod med næb og kløer.

Bornhard Baunsgaard (RV):

Den radikale folketingsgruppe kan ikke støtte forslaget, sådan som det foreligger i dag.

Vi mener, at det er en god idé at indføre en landsdelssceneordning i Storkøbenhavn, og det er en god idé, at de eksisterende privatteatre og delvis kommunale teatre bliver dele af en selvejende institution. Vi vil gerne se på en nærmere udformning af reglerne, så vi kan sikre, at en fast ordning med de offentlige tilskud ikke kan komme under mistanke for at blive brugt til at skabe privat overskud. Vi er også tilhængere af og synes, det er en god ordning, at teatrene i Storkøbenhavn sættes i stand til at lægge en fast plan for teaterdriften og få et fast budget.

Men vi føler, at Storkøbenhavn i denne sag har været ualmindelig gode forhandlere, når det er lykkedes dem at besnakke kultur-

[Bernhard Baunsgaard.]

ministeren til at sætte statstilskuddet op og det kommunale tilskud ned for at sikre privatteatre og kommunale teatre i Storkøbenhavn en rimelig ordning. Når vi mener dette, så er det på baggrund af den måde, hvorpå vi fordeler vores statstilskud. Staten bruger i alt ca. 124 mill. kr. i tilskud til teaterdrift. Af disse gives de 100 mill. kr. til det storkøbenhavnske område. Det er sådan noget som 75 kr. i tilskud pr. indbygger i området.

Vi må sammenligne dette med, hvad der gives i statsstøtte til det øvrige land, og her vil det være rimeligt at sammenligne med Århus, Ålborg og Odense, hvor der dels er landsdelsscener og dels er andre faste teatre — det gælder de to første byer. Man giver altså 75 kr. årligt i tilskud til teaterdriften pr. indbygger i Storkøbenhavn. Man giver 9 kr. i Ålborgområdet. Man giver 10-11 kr. til Fynsområdet, og man giver 17-18 kr. i Århusområdet.

Der er intet forhold mellem disse tal. Sagen bliver for os endnu værre, når vi ser på, hvad der sker kommunalt. Jeg gentager: dette er et forslag om at sætte statstilskuddet op til København, der i forvejen får 4 gange så meget pr. indbygger som Århus, der er det sted, hvor man i øvrigt giver mest. Og samtidig foreslår man, at de kommunale tilskud til teaterdriften pr. indbygger skal sættes ned.

Hvordan fordeler disse kommunale tilskud sig så? Århus giver 13,50 kr. Fyn giver 10,75 kr., og Ålborg giver 8,50 kr. som kommunalt tilskud til teaterdriften. Og hvad giver så København, der uden diskussion er det rigeste område i Danmark, den rigeste region i Danmark, der i forvejen får 75 kr., over 4 gange så meget som noget andet område i landet, i statstilskud? Hvad giver de så, hvad ofrer de selv? De ofrer 5,50 kr., og det foreslår ministeren skal sættes ned til ca. 5 kr. Med andre ord: det skal være sådan, at der skal kræves statspenge op i de fattige egne af landet, for at den rigeste egn kan sætte sit kommunale tilskud ned.

Man må undskyldte mig, at jeg bruger udtrykket „besnakke ministeren til det“. For det kan ikke være velovervejet, at ministeren er gået med til en sådan ordning, og det kan ikke være rimeligt, at et folketing går med til noget sådant.

Man må også undskyldte mig, at jeg siger,

man kan få den tanke, at her er tale om, at Storkøbenhavn — det gælder ikke mindst hovedstaden selv — har den indstilling til teaterdrift, at det er kommunale skattekroner i hvert fald for gode til at ofre på.

Jeg gentager: vi er parat til at drøfte en landsdelssceneordning for København, så vi får oprettet en selvejende institution. Men det storkøbenhavnske område må ofre mere selv. Det var rimeligt, om de i hvert fald ofrede lige så meget som Nordjylland, dvs. at det kommunale tilskud blev sat op til 8 kr. pr. indbygger. Så kan vi begynde at tale om, at staten skal komme ind igen.

Toke Stokholm (KF):

Den konservative gruppe har med interesse studeret dette lovforslag og bemærkningerne hertil. Vi er vel alle klar over, at den nugældende støtteordning for de københavnske teatre ikke er så god, som disse teatre kunne ønske sig. Det, vi taler om her i dag, drejer sig jo dels om penge, men det drejer sig også om at få støtten lagt således til rette, at det bliver lettere for teatrene at lægge repertoireplanerne og budgetterne.

Kulturministeren søger nu løsningen på disse problemer, disse vanskeligheder, ved at foreslå, at de københavnske teatre bliver organiseret som en selvejende institution og opnår samme status som provinsens landsdelsscener. Dette er en ordning, som jeg har nogen sympati for, og jeg møder derfor forslaget med en vis velvilje. Jeg mener, at udgangspunktet for arbejdet i udvalget må være, at udvalget koncentrerer sig om at få belyst de økonomiske konsekvenser i praksis. Forslagets bemærkninger siger, at forslaget vel næppe får de store økonomiske virkninger for staten, og det er måske også rigtigt som udgangspunkt, men det bliver dog vigtigt i udvalget at få belyst, hvorledes vi må påregne at udviklingen vil forme sig i de kommende år.

Ligeledes ønsker vi i udvalget eksempelvis at få belyst, under hvilke vilkår andre teatre kommer med i ordningen, og eventuelt under hvilke betingelser nogle af de nævnte teatre muligt på et senere tidspunkt udgår af ordningen.

Som sagt, jeg håber på, at udvalgsarbejdet bliver frugtbart på disse punkter; så vil jeg også tro, at der er en vej frem.

Kristine Heltberg (SF):

Selve den idé, der ligger til grund for forslaget om at samle teaterlivet i København under så at sige én hat, forekommer mig at være overordentlig rigtig, idet det absolut må indebære muligheder for en større planlægning, en større styring, en mindre planløshed end den nuværende situation. Men det er egentlig også det mest positive ved dette forslag.

Det forekommer mig, at de bemærkninger, som er kommet dels fra fru Nathalie Linds side, dels fra hr. Bernhard Baunsgaards side, for en gangs skyld er nogle, jeg har lyttet til med positiv interesse, og som kun har gjort min egen bekymring over lovforslaget større, end den var i forvejen, og det er ikke så lidt.

Det forekommer mig, at vi her har at gøre med noget af det, som ude omkring i landet kaldes for en gang københavneri. Det er ikke kun det, at man med de tal, som hr. Bernhard Baunsgaard var inde på, åbenbart har tænkt sig yderligere at spare Københavns kommune for udgifter til kultur. De er fedtede nok i forvejen i København, de skulle tværtimod opmuntres til at bruge en større del af kommunens indtægter og af områdets indtægter til kulturelle formål, end de gør i øjeblikket. Det er også den måde, man indretter denne landsdelsscene på, idet man tilsyneladende tager nogle udmærkede teatre med, en 9 stykker, men anbringer resten af det københavnske teaterliv i en parentes — som noget, der eventuelt kan komme med i betragtning ved en udvidelse af systemet. Hvorfor tager man ikke en hel del andre scener med, f. eks. sådan noget som Hvidovre teater, hvor der foregår et rigt teaterliv, og mange andre?

Fru Birte Weiss var selv inde på problemet omkring børneteatrene. Det er et ret kompliceret problem, men jeg havde dog gerne set emnet belyst, om ikke andet så i bemærkningerne. Jeg må i det hele taget sige, at mens en del ministerier efterhånden kommer med nogle meget instruktive og væsentlige bemærkninger, som må være til stor gavn for dem, der har med de områder at gøre til daglig, og som også er til nytte for os, der skal tage stilling til lovforslagene på partiernes vegne, så er disse bemærkninger u-mådelig tyndbenede.

Selv om jeg kan lide tanken om samlingen af landsdelsscenen i Københavnsområdet, så

synes jeg ikke, tanken er gennemarbejdet. Den er ikke ordentligt udformet, den har en masse huller, og dertil kommer så den helt væsentlige betragtning: det er på tide, at vi ikke favoriserer København og sparer det område for udgifter, men tværtimod prøver at formindske den kløft, der er på kulturlivets område mellem København og provinsen.

Svend Erik Sørensen (KrF):

Da kristeligt folkepartis ordfører i denne sag er forhindret i at være til stede, skal jeg kun komme med en ganske kort kommentar. Lovforslaget sigter på at dække underskuddet ved driften af den foreslåede storkøbenhavnske landsdelsscene. Forslaget er så omfattende, mener vi, og rejser så mange uafklarede spørgsmål, at kristeligt folkeparti på nuværende tidspunkt ikke kan tage stilling til det. Men også vi er betænkelige ved den udgiftsstigning, der er tale om.

Vi ønsker disse spørgsmål nærmere belyst i udvalget og kan naturligvis tilsige vores medvirken under arbejdet, selv om den nok bliver ret så kritisk.

Hanne Reintoft (DKP):

Vi kan i store træk støtte det fremsatte lovforslag. Vi finder, det er meget positivt, at interessen for teater er stigende, og at abonnementsordningerne har vist, at nedgangen snarere var et organisatorisk og prismæssigt problem end skyldtes manglende interesse, som man har påstået i mange år.

Måden, det ordnes på, kan på visse punkter forekomme rimelig. Jeg synes nok, lovforslagets § 1, nr. 4, er meget løst udformet som formålsparagraf, men vi kan godt tilslutte os indholdet i den. Det kunne måske nok strammes lidt op.

Den hidtidige tilskudsform har ganske rigtig gjort det vanskeligt for teatrene at budgettere og planlægge fornuftigt, og den seneste tids vanskeligheder med tilskudsordningerne har alvorligt truet al planlægning og i det hele taget det københavnske teaterliv. Det er da rigtigt, at Københavns kommune kunne yde mere til kulturlivet, men på den anden side er det meget vigtigt, at kulturtilbuddet opretholdes nogenlunde og udvides i en by med en så kæmpestor befolkning ude i omegnen, hvor der netop i de nye boligområder efter

[Hanne Reintoft.]

vores opfattelse er et utroligt behov for udbygning både af kulturliv og fællesliv på alle områder.

Vi finder udgifterne ved forslaget gennemførelse beskedne, når man ved, hvor vigtigt det, det drejer sig om, er, og kan derfor som sagt godt gå ind for forslaget i det store og hele.

Der er imidlertid nogle tvivlsspørgsmål, som vi gerne vil have besvaret. For det første kan jeg ikke umiddelbart af forslaget aflæse, hvordan man har tænkt sig at gå frem med normeringer af stillinger og lønninger i det københavnske område. Jeg har nok forstået, at der skal finde en forhandling sted mellem kulturminister og København, Københavns amtsråd og Frederiksberg, men jeg vil godt høre lidt konkret, om ministeren mener, at der kan gives retningslinjer for lønninger og sådan noget, så vi undgår de meget store økonomiske svælg, der i dag i det københavnske teaterliv er mellem ledere, førende skuespillere og de øvrige teatermedarbejdere. Jeg ved, at man for landsdelsscenerne har en løsning på de problemer, og jeg vil meget gerne høre, om man har nogle planer her.

Jeg må også deltage i beklagelsen over, at vores velfungerende og velbesøgte børneteatre ikke har kunnet medtages i støtteordningen. Vi finder, at børneteateret er en meget vigtig ting, også for at give børnene et sundt og godt forhold fremover til kulturliv og skuespilkunst, og jeg synes, man konkret kan spørge, hvorfor et vel-etableret og efterhånden gammelt teater som Det lille Teater og for den sags skyld også Ishøj Børneteater ikke kunne komme med i ordningen.

Der rejser sig et lignende problem for de forskellige teatergrupper og de opsøgende teatre, som i de senere år har haft et udmærket gennembrud, og som jo netop får tag i de mennesker, der traditionelt har været tilbageholdende med selv at komme i teateret. De får ikke nogen mulighed her. Når vi godt vil gå ind for lovforslaget, så er det, fordi jeg tror, at også disse grupper på lang sigt er vel tjent med dette forslag, for får vi nedlagt alt, hvad der hedder teaterliv i Københavnsområdet, så er det helt givet, at det også vil slagte de små

teatre og de opsøgende teatre. Alligevel havde der måske været mulighed for at overveje, om støtten til nogle af disse teatre ikke kunne have været medinddraget.

Så vil jeg gerne vide, hvordan det skal gå med de støtteberettigede teatre, hvis et af dem må lukke; ophører støtten blot, eller kan den overføres til andre scener? Og til sidst: hvordan skal vi forholde os, hvis et nyt og velfungerende teater dukker op og ikke hører med i støtteordningen?

Jeg ser gerne disse spørgsmål besvaret, men vil ellers gerne deltage i udvalgsarbejdet om at få noget fornuftigt ud af dette.

Jes Schmidt (CD):

Kulturministeren ønsker med sit forslag om en Københavns landsdelsscene at sanere hovedstadens teatre; det er noget, som er meget forståeligt. Det vil betyde en merudgift på ca. 1,4 mill. kr., et tal, som nok må tages med et vist forbehold, for der er ingen tvivl om, at hovedstadens teatre er ude i finansielle vanskeligheder, det har de til fælles med mange andre foretagender i det private erhvervsliv. Der kan siges hertil — og det er vistnok allerede blevet sagt her i dag — sådan er vilkårene, kan I ikke klare jer, så må I lukke. Men vi ved, at sagen ikke er så enkel endda.

Spørgsmålet om subventionering af teatre har næsten siden tidernes morgen spillet en meget stor rolle, i hvert fald her i Europa. Teatrene har af kejsere og konger, fyrster og præsidenter modtaget understøttelse, og i de lande, der kalder sig socialistiske, er subventionering af teatre total, dog med den betingelse at de stiller sig fuldt og helt i statens tjeneste, altså også propaganda-tjeneste.

Ganske generelt kan man vel sige, at det at fremme kunsten er at højne livets kvalitet, og fattigt er det land, som ikke tror at kunne tillade sig kunst. På den anden side kan det blive en sovepude for teaterfolk, dersom de alle kan være sikker på dækning af underskuddet. Heri ligger en fare og et problem også i det foreliggende lovforslag. Ja, en sådan status kan endda føre til et vist åndeligt hovmod og til formynderi over for befolkningen. Opgaven er derfor ikke så let: på den ene side at give

[Jes Schmidt.]

teatrene en fair chance og på den anden side at forhindre misbrug af den økonomiske sikring.

Det har ikke kunnet undgå at gøre et vist indtryk på mig, hvad hr. Bernhard Baunsgaard har sagt om forskellen mellem teaterunderstøttelsen i provinsen og her i hovedstadsområdet. Jeg hører til dem, som er meget ked af, at det i sin tid ikke lykkedes at få etableret en landsdelsscene nede i Sønderjylland. Det var ikke ministerens skyld, det ved jeg nok, men alligevel er der stadig et behov, som ikke har kunnet opfyldes.

Som repræsentant for det tyske mindretal her i folketinget vil jeg gerne tilføje, at vi forhåbentlig nu omfattes af den nye ordning, abonnementsordning osv., men vi så gerne en stærkere understøttelse af vores teaterarbejde.

Men den gruppe, som jeg repræsenterer her i dag, vil gå ind i udvalgsarbejdet med en positiv holdning og uden forudfattet mening. Det er vores ønske, at København må have et rigt og et godt teaterliv; det bør bare ikke være på bekostning af det øvrige land.

Wilhelm (VS):

Det område, vi behandler her i dag, har jo en besynderlig fornem af noget særlig fornemt og samtidig en besynderlig evne til at fremmane angst, politisk angst hos forskellige grupper her i landet. Det så vi for et par uger siden, hvor kulturudvalget kunne bruge adskillige timer på at diskutere et beløb på 20.000 kr. til en teatergruppe, og hvor man, det må indrømmes, som venstresocialist følte det noget besynderligt at sidde som så at sige den eneste i det udvalg, der håndhævede det, man kunne kalde legaliteten — det plejer ikke at være vores monopol — og måtte advare de forskellige medlemmer, vekslende fra tidligere justitsministre til hvem som helst, så at sige mod det lovbrud, de var i færd med at foretage, alene betinget af en politisk angst eller af politisk had, eller hvad man nu skal forklare det ved — og så på den anden side altså denne fornem af fornemhed, dette, at det i sig selv skulle være godt at få flere og flere mennesker til at gå i teatret.

Dér vil jeg godt sige generelt kort, at for

vores vedkommende finder vi ikke, at det i sig selv er et mål at få flere og flere mennesker til at gå i teatret eller til at købe bøger i stedet for slikkepinde, eller hvad det nu kan være. Det må afhænge noget af, hvad det er for et teater, man får dem til at gå til, hvad det er for bøger, hvad det er for et kulturliv, man tilbyder dem i det hele taget. Det ville nok blive endnu sortere, hvis et folketing med denne sammensætning skulle til at opstille sådanne selektive kriterier ud fra en bedømmelse af, hvad det egentlig er, man byder folk på disse områder.

Det må vi så leve med mere eller mindre, for sådan set vil jeg sige, at denne ordning, som vi på sin vis har megen sympati for, jo er lidt forskruet, man kunne lige så godt have taget hvert af disse teatre for sig og givet hvert af dem disse muligheder for at administrere og planlægge og budgettere flere år frem i tiden, ved at lave disse støtteordninger, f. eks. for en 3 års eller en 5 års periode, give dem et sikkerhedsnet, som kunne tillade dem at administrere på en helt anderledes sikker måde, end de har kunnet hidtil.

Men det skal altså ind i, det skal samles i en eller anden pose, som hedder en københavnsk landsdelsscene, og det må vi vel leve med, selv om det i virkeligheden ikke er lykken. Det er vel den socialdemokratiske idé om, hvordan man kan få dette til at glide ned uden at slagte det enkelte eller de enkelte eksempler, der går ind i posen her, som man kunne forvente at se den politiske angst andre steder i salen blusse op over.

Det, der ligger i det, er jo slet og ret, at dette øjensynlig er den eneste fremkommelige måde at give lidt større økonomisk teaterstøtte til disse i øjeblikket 9 omfattede teatre på. Det kunne have været gjort principielt på andre og betydelig mere enkle måder, men lad det nu være. Vi er sympatisk indstillet til forslaget af den grund — og alene af denne grund — at det øjensynlig er den eneste fremkommelige vej; debatten i dag kunne endda tyde på, at selv den ikke er særlig fremkommelig.

Men der er altså også farer ved det, som skal nævnes her med det samme. Man er tilbøjelig til at fastlåse en udvikling, som det har været nævnt heroppefra af en enkelt anden; det kan blive vanskeligere med

[Wilhelm.]

denne ordning at hjælpe nye initiativer på vej, for nu bliver støtten jo kanaliseret stort set gennem denne lov, og de tidligere muligheder for individuelt at støtte eksperimenter, der dukkede op, bliver vel tilsvarende mindre.

Der er også den fastlåsning, der ligger i det at have en landsdelsscene med en formel landsdelsscenededelse og med disse på formaliseret måde udpegede eller nedsatte bestyrelser for de enkelte teatre. Hvordan ligger det i forhold til f. eks. et af teatrenes mulighed, som de benytter i dag, for at lade medarbejderne helt og holdent selv vælge deres bestyrelse?

Den slags ting, som kan føre til en politisk og en kunstnerisk styring, til trods for det pæne, der står i nr. 4 om, at repertoiret skal afpasses efter de deltagende teatervirksomheders bl. a. kunstneriske holdning og det publikum, der særligt er knyttet til det enkelte teater, er noget, vi ser som en fare, og det vil vi godt have sagt allerede nu. Og hvis dette eller noget, der ligner det, bliver gennemført, vil vi holde meget vågent øje med, om det rent faktisk bliver en politisk og kunstnerisk styring i den retning.

Vi kan dele de betragtninger, der har været om, at det er beklageligt, at børneteatrene ikke er omfattet. Det er beklageligt, at man stadig væk ikke ser sig i stand til på en eller anden måde at tilgodese opsøgende teatervirksomhed. Jeg kan ikke helt dele den radikale ordførers betragtninger over de forskellige tilskudsbeløb i de forskellige områder. Hvis man gik stift efter disse regler, ville man jo simpelt hen ødelægge al teatereksperimenterende virksomhed i København, af den simple grund at københavnernes på forhånd er belagt med det kgl. teater, som går ind i hr. Bernhard Baunsgaards beregninger, og det kan jo ikke være helt rimeligt. På den anden side vil jeg nok sige, at det for vores vedkommende ikke skal stå og falde med, om kommunebidraget er en halvtredsøre større eller mindre — dér kunne der være rimelighed i hr. Bernhard Baunsgaards betragtninger.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiassen):

Jeg vil gerne begynde med at takke de ordførere, der har været positive over for

forslaget, og jeg vil også takke de ordførere, der har tilsagt et samarbejde i kulturudvalget; jeg er overbevist om, at når vi får talt tingene igennem, finder vi nok frem til en fornuftig løsning på disse ting.

Der er blevet rejst forskellige spørgsmål, bl. a. rejste fru Birte Weiss spørgsmålet om nye teatre. Det er klart, at dette ikke er en ordning for altid, det er ikke en ordning, der betyder, at de teatre, der er med her, for evigt skal være med i ordningen, at ikke nye teatre kan komme ind, andre kan gå ud. Jeg vil da gerne sige om det, vi her diskuterer, at det, vi vedtager i dette folketing, jo aldrig er uden påvirkning af den tilpasning, der må ske i forhold til udviklingen på mange forskellige måder; det vil jeg gerne først sige.

Jeg vil videre gerne sige til hr. Jes Schmidt, at jeg beklagede også meget, at vi ikke fik en landsdelsscene igennem i Sønderjylland i forbindelse med revisionen af teaterloven i sin tid. Jeg håber, at vi ved den næste revision af teaterloven som helhed kan tage sagen op og prøve at føre den igennem, og hvis jeg så får den tilstrækkelige støtte fra amtsrådet i Sønderjylland, skulle det glæde mig meget.

Fru Nathalie Lind sagde, at det var lidt søgt at kalde dette en landsdelssceneordning. Det kan man selvfølgelig sige, men jeg synes, der ville være mere københavneri i at kalde det en københavnsk teaterordning. Ved at kalde det en landsdelssceneordning laver vi dog en ligestilling mellem alle dele af landet, som jeg synes er noget, vi bør tilstræbe.

Fru Nathalie Lind siger videre, at vi kender ikke den nøjagtige størrelse. Jo, vi kender den nøjagtige størrelse i øjeblikket, men enhver lov vil jo være underkastet prisstigninger og forskellige udviklinger. Vi har i dette lovforslag netop bestræbt os på at kunne holde det inden for bestemte rammer, der svarer til pris- og lønudviklinger, og ellers en fornuftig status. Det vil selvfølgelig ikke hvert år være det samme beløb, men vi har alligevel så langt mere styring i det, end man ellers ville have. Det, lovforslaget tager sigte på, er at gøre de 9 teatre til en landsdelsscene med tilskud efter faste normer, og det er, for at teatrene skal kunne kende de økonomiske vilkår, sådan at driften kan lægges i fastere rammer og

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

sikres fra år til år. Abonnementsudgifterne er hidtil afholdt af de bevillinger, som kulturministeriet råder over under teaterloven, og sådan vil det jo også blive i fremtiden.

Jeg vil også gerne sige, at hvis det nu går den anden vej, hvis værdibelægningen falder under 60 pct., så tror jeg, man kan sige, at der er sket det, at den er steget ganske kolossalt. Den ligger over 60 pct., og de teatre, der ligger over 60 pct. — og det gør de i gennemsnit, der er selvfølgelig nogle, der ligger højere endnu, og nogle, der ligger lavere — afgiver jo merindtægten til de teatre, der ligger under 60 pct. Der er altså ikke noget profitformål i hele denne ordning.

Så vil jeg gerne sige om børneteatrene, som både fru Nathalie Lind, fru Birte Weiss og fru Hanne Reintoft var inde på, at ved den sidste revision af teaterloven havde vi et forslag om at tage også børneteatrene ind i billedet, og vi ved alle, at de er i en ganske alvorlig klemme i øjeblikket. Det beklager jeg så meget som nogen. Lovforslaget kunne dengang ikke opnå tilslutning, og man må foreløbig klare sig med en særdeles beskedne støtte på finansloven — 3,4 mill. kr. er det — i forhold til den betydning, de har. Dertil kommer naturligvis det tilskud, der ydes af kommunerne. Det, vi forsøgte på, var jo at få kommunerne til at påtage sig den del af teaterarbejdet, nemlig børneteateret, mens amterne så skulle gå ind for billetkøbsordningerne og staten skulle tage den øvrige del i forhold til landsdelsscener, opsøgende teatre osv.

Det kom vi ikke igennem med, men jeg tror, det er meget nødvendigt, at vi på et eller andet tidspunkt får ikke bare på dette, men også på andre områder en bedre planlægningsopgave- og byrdefordeling mellem stat, amt og kommuner. Det tror jeg vi i høj grad mangler, og her mener jeg man må kunne få børneteateret ind igen. Der er noget, der tyder på, at det selv i denne vanskelige tid har vist sin værdi, og at det derfor vil møde mildere vinde også inden for kommunerne; men vi må stadig væk respektere det kommunale selvstyre.

Hr. Bernhard Baunsgaard gjorde nogle forskellige bemærkninger og er jo også fremkommet med et par betragtninger i Politiken i dag, hvor hr. Bernhard Baunsgaard bl. a. siger, at man ikke rigtig kan

lægge tal sammen i kulturministeriet. Det er nu ikke helt rigtigt, for det, der tales om i denne sag, er, hvad de af lovændringen omfattede teatre fik i støtte i 1974-75 til stationært voksenteater. De fik, som der står, 3,8 mill. kr. — hvis vi skal være helt nøjagtige 3.802.100 kr. Differencen op til de af hr. Bernhard Baunsgaard nævnte 4,3 mill. kr., helt nøjagtigt 4.240.425 kr., er givet til børneteater- og turnévirksomhed, som ikke kommer dette spørgsmål om landsdelsscenen i hovedstaden ved.

Hr. Bernhard Baunsgaard regner jo også det kgl. teater med i det storkøbenhavnske område, og det er jo ikke rigtigt. Det kgl. teater har sin egen lov, det har en helt speciel stilling, og vi ved alle sammen, hvorfor resultatet på det kgl. teater er, som det er, nemlig fordi det omfatter både skuespil, opera, ballet og kapel, og fordi det har turnéforpligtelser, det har heldigvis også fået tv-transmissioner, så det i højere grad end før kommer ud til folk.

Men jeg vil gerne sige, at der er skrevet en ganske udmærket betænkning om det kgl. teater af det udvalg, der som formand havde fru Grethe Philip; den tager fat på en lang række af det kgl. teaters problemer og siger bl. a., at det kgl. teater ikke alene er Københavns, men skal være hele landets på den ene og den anden måde. Hr. Bernhard Baunsgaard ved, at det kgl. teater står over for et chefskifte. Det ville ikke være naturligt at begynde at realisere de ting, som Grethe Philip-udvalget har fastslået, på et tidspunkt, hvor en ny chef skal begynde. Men jeg kan love hr. Bernhard Baunsgaard, at under den nye chef vil en række af disse ting blive taget op og blive virkeliggjort og derfor også gøre det kgl. teater til hele landets teater. Det er ikke et specielt københavnsk teater, og det skal det heller ikke være, for hvis vi skulle gå videre i den retning, skulle man altså lave nye operaer, lave nye balletter over hele landet, lave endnu flere orkestre. Det er noget, der tilhører hele nationen, og derfor kan man ikke regne tilskuddet til det kgl. teater ind under den landsdelssceneordning, der her er tale om.

Når vi så går over til at tale om den københavnske landsdelssceneordning, vil jeg gerne fremhæve et par ting. Landsdelsscenerne i Århus, Ålborg og Odense får til-

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

sammen et tilskud fra staten på 18,1 mill. kr. Hvis den her foreslåede landsdelssceneordning går igennem, vil Storkøbenhavn skulle yde 5,2 mill. kr. om året, nøjagtig det samme, som staten yder. Her er der altså tale om en landsdelssceneordning, hvor det ligger sådan, at Københavnsområdet får nogenlunde en fjerdedel af det, der samlet bruges til de danske landsdelsscener; det kan ikke være så forfærdelig skævt i hele billedet.

Jeg synes, hr. Bernhard Baunsgaard også skulle have set på, at dette ikke er en teaterlovsrevision, men et forslag om ændring af loven.

Jeg vil videre gerne sige til fru Kristine Heltberg, at vi skal nu nok passe lidt på med altid at tale om, at det er københavneri, og det er det ene og det andet, for det er trods alt en ganske stor del af dette lands befolkning, der bor i København. Det, vi skal skabe, er en ligestilling, men det er da klart, at denne ligestilling også må bestå i, at der er et større udbud i en større by, end der er andre steder. Jeg mener, at det, vi skal tilstræbe, ikke er et spørgsmål om provins eller København, men om ligestilling i det hele, og vi skal være vældig forsigtige, tror jeg, når det bliver sagt, at vi bare kan vælte det over på kommunerne. Det kan vi faktisk ikke; der må være en byrdefordeling dér også. Og jeg vil gerne gøre opmærksom på, at en stor del af dansk kulturliv er sluppet igennem, fordi man havde inspirationen ved, at vi her i folketinget kunne vedtage love, som betød, at man ville være med til at dele en del af udgifterne rundt omkring i hele landet, således at de folk, der blev inspireret derude, havde mulighed for at gå til deres kommunalbestyrelse og andre og sige: hvis I går ind for dette, får vi også penge fra statens side, så vi kan sætte noget i gang. Det er det, der er ved at ske på en lang række områder, f. eks. i henseende til folkebibliotekerne, og som har bragt folkebibliotekerne så langt frem. Det er noget af det samme, vi har her, men her sker bare det, at længe efter at man har fået landsdelsscener i den øvrige del af landet — og der skal da forhåbentlig komme et par endnu — får man også en landsdelssceneordning i København.

Jeg ville, som jeg har sagt det før, gerne

have flere teatre med. Jeg ville også godt have Hvidovre teater med; det har en speciel stilling som opsøgende teater, og derfor er det ikke med. Der er også andre, der har meldt sig, men det kan jo ikke nytte, når vi har afsat så og så mange penge, at man kommer i sidste øjeblik i denne økonomiske situation og siger: nu vil vi også være med. For vi skal holde det inden for de budgetter, som vi har planlagt, og som vi kan fastholde.

Til hr. Wilhelm skal jeg kun sige, at man selvfølgelig kan frygte, at der fastlåses en udvikling, men det er ikke meningen, det har jeg sagt før. Det er også meningen ifølge den almindelige teaterlov, at man kan vælge sin styrelse, lave virksomhedsnævn og lave en række andre ting i forbindelse med, hvordan man bedst kan lede sit teater. Det mener jeg er noget fornuftigt og rigtigt, men det hører ind under den almindelige teaterlov, hvor man har skabt mulighed for dette, at teatrene i den kunstneriske linje har den fulde frihed, og det er dér, det er afgørende.

Jeg skal ikke sige, om det er et mål i sig selv eller ej at skabe et nyt teaterpublikum. Jeg vil bare sige, at det er det, der er sket, efter at daværende kulturminister Helveg Petersen var med til at gennemføre disse abonnementsordninger i København, og hvor de nu er blevet gennemført ude over hele landet og der her også er skabt en ligestilling. Men det, man kan sige efter den første sæson, det blev gennemført, er, at man havde 51 pct. af abonnenterne, der aldrig tidligere havde været i teater, at man altså havde skabt en helt ny interesse. Selve belægningsprocenten er fra dengang til i dag steget fra godt 20 til op over 60. Jeg synes egentlig, at her ligger der over for folketinget bevis for en slags behovsgaranti, fordi folk ønsker at bruge det som en service i det hele taget.

Så vil jeg gerne sige, og det synes jeg er vigtigt at få sagt, at dette er et forslag om ændring af en lov, og det er noget mere, det er et forslag, der er kommet, fordi de københavnske scener står i en meget kritisk situation. Hvis der ikke sker en ændring, vil adskillige af disse teatre være udsat for at skulle lukke. Jeg vil også gerne sige til fru Nathalie Lind i sammenhæng med det, skal vi sige ændringsforslag til dagsordenen forleden om beskæftigelsen, at der er også

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

i dette et beskæftigelses spørgsmål for mange hundrede mennesker, som ikke bare kan gå hen og få et andet arbejde, hvis de går fra deres arbejdsplads. Det er også et spørgsmål om, at man med denne lov får en mulighed for i en tid, der er besværlig på mange måder, at føre en kulturpolitik for almindelige mennesker bl. a. gennem denne landsdelssceneordning, gennem disse abonnementsordninger. Jeg synes, det er væsentligt at understrege, at dette er en kritisk situation, og hvis man ikke gennemfører noget nu, må vi se i øjnene, at de københavnske teatre står over for en krise, der betyder lukning.

Jeg vil gerne sige til fru Hanne Reintoft, at det, vi gerne vil, er i normer og i lønninger at tilstræbe — det er der selvfølgelig ikke forhandlet om endnu — et udgangspunkt, der svarer nogenlunde til de landsdelssceneordninger, man har i dag. Altså, hvis der går nogle teatre ud, kan der gå nye ind; der kan overføres fra det ene til det andet, det er ikke fastlåst i en ramme. Dette er alene et forslag, der tilsigter at redde de københavnske teaterscener i denne kritiske situation, hvor omkostningerne er steget så langt mere end priserne.

Birte Weiss (S):

Jeg vil gerne takke ministeren for bekræftelsen af, at man skal opfatte denne nye landsdelssceneordning som et åbent system, hvor det vil være muligt at få nye teaterinitiativer ind, således at man kan sige, at dette ikke er noget, vi laver én gang for alle.

Til hr. Poulsgaard: det var rigtigt opfattet, at det var fremskridtspartiet, jeg sigtede til med min bemærkning om partier, der på propagandistisk og urigtig vis forsøger at lægge hele kulturlivet og kulturstøtten for had. Hr. Poulsgaard ville gerne have konkrete eksempler, og jeg vil derfor opfordre ham til at læse et ca. 1 år gammelt eksemplar af hans eget partiblad Fremskridt, hvor man helt systematisk og med urigtige og forkerter oplysninger rakker enhver form for kulturstøtte ned. Som eksempel kan jeg blot nævne en overskrift som „Tjen en ugeløn, gå til opera i det kongelige.“

Nathalie Lind (V):

Jeg vil blot over for ministeren understrege, at jeg mener, det er at føre debatten lidt langt ud, når det nu lægges op på den måde, at det drejer sig om at skabe ligestilling for København med det øvrige land. Det fremgår af ministerens egen fremsættelsestale, at i 1974-75 giver Københavns amtskommune og Københavns og Frederiksberg kommuner et tilskud på 6,6 mill. kr., og det, forslaget går ud på, er, at en samlet udgift på 10,4 mill. kr. nu skal deles, således at staten skal tage de 5,2 mill. kr., altså påtage sig en ekstra udgift, og at København altså kommer ned på de 5,2 mill. kr. På anden måde kan jeg ikke læse bemærkningerne.

Ministeren siger, at man ikke kan regne tilskuddet til det kgl. teater ind under en landsdelssceneordning. Det har jeg heller ikke drømt om, men jeg er enig med hr. Bernhard Baunsgaard i, at hvis vi ser på de tilbud, som befolkningen i København og Københavnsområdet har, også takket være statsmidler, var det rimeligt, når borgerne har disse store fordele, at Københavns kommune, de omliggende kommuner og amtet viste en større offervilje her. Jeg synes, man må se det i en sammenhæng: hvad giver staten til de forskellige områder af landet? Og jeg kan på ingen måde acceptere, at billeddet nu vendes om, at København er et — og jeg tror, vi kunne regne det ud på mange andre punkter — kulturelt set tilbagestående område, hvor staten ikke har interesseret sig for borgernes vel.

Jeg understreger, at jeg forstår værdien, det sagde jeg også, af, at man får en landsdelssceneordning. Men jeg mener, det er en slavisk kopiering, man har lavet af ordningen ude over det øvrige land. Den ordning kan og skal ikke være gældende for Københavnsområdet.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil gerne komme med enkelte bemærkninger til nogle af de øvrige ordførere, først til de bemærkninger, som fru Hanne Reintoft kom med.

Fru Hanne Reintoft sagde, det var væsentligt, at kulturudbuddet er mangesidigt i København. Det er så sandt, som det blev sagt, men jeg kan altså forstå, at fru

[Bernhard Baunsgaard.]

Hanne Reintoft foreløbig — jeg håber, hun skifter mening — mener, at dette mangesidige kulturudbud i København — og dér må det naturligvis først og fremmest blive for dem, der bor i København og nærmeste omegn — aldeles ikke skal betales af københavnernes; det er alle andre i dette land, der skal betale for, at København kan få noget kultur. Jeg kunne vel tilføje og understrege det, som allerede fru Nathalie Lind var inde på, nemlig at det er jo ikke alene på teaterområdet, at København sulter sine kulturelle institutioner. Man kan f. eks. sammenligne med, hvad København ofrer på sine biblioteker, med en anden stor by som Århus, så vil man se en fuldstændig forrykt nærighed i det københavnske område.

Må jeg sige med hensyn til hr. Wilhjelm bemærkning om, at han var den eneste, der i kulturudvalget håndhævede legaliteten i Solvognssagen, at den radikale gruppe har på intet tidspunkt støttet ministerens fremgangsmåde i denne sag. Jeg må også sige, at fra visse sider er det vildt overdrevet, det, der er sket med Solvognen, for det, Solvognen er anklaget for, er alene gadeuorden. Når man tænker på, hvad der tidligere er sket i København, hvor en mand, der senere blev bisp i Ribe, sammen med den københavnske borgmester trænger ind i Domkirken og dér turer rundt for at rette på den, så den passer til deres opfattelse, når det godtages, må jeg nok sige, at man efterhånden er kommet for langt ud med at være så forarget over Solvognen. Derfor undrer det mig da også, at der ifølge pressemeddelelser af et af kulturudvalgets medlemmer er sagt, at man vil trække pengene tilbage, indtil det er afgjort, om der er sket noget, der er i strid med den københavnske politivedtægt. Men det får være.

Må jeg sige til hr. Wilhjelm: det kgl. teater indgår ikke i mine beregninger af det, der er afgørende, nemlig hvad vil man ofre selv på stedet.

Må jeg sige om den tale, som ministeren nu sidst holdt heroppefra, at den var jeg meget ked af at overvære. Ministeren var lige ved at give indtryk af, at han ikke alene er blevet besnakket af det storkøbenhavnske teaterudvalg, men at han simpelt hen endnu ikke forstår problemet. Det er fatalt for minister. Det afgørende er: vil man på stedet

ofre noget selv? Og dér siger København: vi vil ikke engang ofre 5½ kr., så kan de tosse-de nordjyder godt give 8½ kr. i tilskud til teaterdriften, vi vil ikke, så kan de københavnske teatre gå ned. Ministerens indstilling kan vel tages med de ord, at den, der har meget, ham skal meget gives.

Må jeg ikke bare referere ganske kort, hvad Århus amtsråds undervisnings- og kulturudvalg siger om dette. Man siger, at man tror, der i vide befolkningskredse er ønsker om oplevelse og aktivitet. Økonomisk lavkonjunktur med bl. a. betydelig arbejdsløshed vil måske kunne begrunde et forøget udbud af kulturelle goder, kulturpolitik er også social- og erhvervs politik.

Det er så sandt, som det er sagt. Måske burde ministeren sende denne udtalelse til København, så man også dér begriber lidt af, hvad det er at drive kulturpolitik.

Kristine Heltberg (SF):

Jeg vil blot gerne gøre ministeren opmærksom på, at jeg med udtrykket „københavneri“, som måske er tvetydigt, tænker på en fastholdelse af det kulturmønster, man kun alt for længe har fulgt her i landet, nemlig det med at støtte det etablerede, det velbjærgede, det københavnske, og undlade at støtte det spontane, det nye, det, der går dybt ud i folket og kommer fra folket. Jeg mener, at det foreliggende lovforslag bærer præg af den tankegang, som efter min mening er medansvarlig for den kulturkløft, vi har i befolkningen, og som er med til at holde liv i en kulturfjendsk holdning hos en stor del af landets vælgere.

Jeg mener, det er på tide, at vi på en helt anderledes bevidst måde tager den kamp op og bliver klar over, at kulturpolitik ikke er noget, der er pænt, og som alle bør kunne gå ind for i skøn samdrægtighed, men det er et sted, hvor den virkelig afgørende kamp føres, en kamp om at komme ud og samle impulser udefra. Det er en alt for speciel og alt for gammeldags lovgivning, der her er tale om.

Wilhjelm (VS):

Jeg vil også gerne takke ministeren for erklæringen om, at det her er tænkt som et åbent system, og det må vi jo så påse at det bliver.

Om dette med bestyrelserne er det da rig-

[Wilhelm.]

tigt, at man kan lave virksomhedsnavn og ting og sager efter teaterloven i almindelighed, men det er jo også rigtigt, og det var det, jeg nævnte, at i følge bemærkningerne til dette forslag, har man sådan set frataget de teatre, der hidtil har brugt det, muligheden for at lade medarbejderne alene vælge bestyrelsen. Det foregår på en anden måde nu, og det er vel trods alt et sted, hvor der ligger flere beføjelser, end der gør i, hvad man måtte opstille af virksomhedsnavn.

Så vil jeg gerne sige til hr. Bernhard Baunsgaard, at det kgl. teater må være indgået i de beregninger, som hr. Bernhard Baunsgaard gjorde meget ud af heroppe, hvorefter de københavnske borgere fik tilskud på 75 kr. hvilket var fire gange så meget som man fik andre steder i landet. Det var dem, jeg knyttede an til. Jeg sagde også udtrykkeligt, at når vi kom ned til de dér kronebeløb med kommunen og staten, så var vi da åbne for en noget anden fordeling, hvis det var det, det skulle komme an på. Men det store ridt dér med, hvor store kronebeløb københavnske borgere fik, da går langt det meste af tilskuddet jo til noget, som ikke er et københavnsk teater, men som er et rigsteater, det kgl. teater.

Endelig jeg er da glad for at høre, at den radikale gruppe har besluttet, at det var for hysterisk, som nogle optrådte i Solvognssagen, det hørte vi bare ikke noget til på det pågældende møde i kulturudvalget, specielt ikke på det helt formelle punkt, om man havde nogen bemyndigelse til at prøve at indsætte ankeinstanser, altså det helt formelle punkt, om man i virkeligheden overtrådte sine egne love. Jeg skal da gerne på givne foranledning sige, at der heldigvis var et par socialdemokrater, der havde betænkeligheder ved det og også udtrykte det, men det gjaldt desværre ikke partiet som sådant og heller ikke ministeren.

Til hr. Bernhard Baunsgaards parallel-eksempler, som gør, at han konkluderer, at det var nok helt urimelig hysterisk, man reagerede lige præcis i den sag, vil jeg da gerne nævne et enkelt mere. Først tog man hele diskussionen på, hvorvidt det var litteratur eller ikke var litteratur.

Formanden:

Nu er det ikke den sag, der behandles.

Wilhelm (VS):

O.k., så tager vi den op en anden gang.

Poulsgaard (FP):

Jeg vil da også gerne sige ministeren tak for redegørelsen. Nu fik vi jo at vide, hvad vi kan vente os, hvis socialdemokratiet får magt, som de har agt.

Ministeren nævnte, at børneteateret havde vist sin værdi. Ja, det kommer så sandelig an på, hvilke værdinormer man anlægger, det må vist med i billedet.

Så fik vi også at vide, at ministerens visioner var, at teateret skulle blive så righoldigt som biblioteker, så jeg kan se, at skatteborgerne går trange tider i møde, hvis de ikke stemmer på det rigtige parti.

Hr. Wilhelm havde også sine visioner om teateret. Det var da til at tage og føle på. Han ville en bevidstgørelse, han ville et politisk teater. Det skulle ikke bare være det, at folk kom i teateret, men de skulle se det helt rigtige, og det må altså være de socialistiske momenter, der ligger i hr. Wilhelms betragtninger. Det skal han naturligvis have lov til.

Men det, der slår mig, er det helt fantastiske i, at nu får vi fra så mange sider at vide, at belægningsprocenten er steget, men omkostningerne kan alligevel ikke gå ned. Det kunne måske betyde, at man begyndte at tænke på, om man ikke skulle til at rationalisere lidt inden for teaterdriften. For hvis det virkelig er sådan, at belægningsprocenten stiger, men omkostningerne ikke går ned, så er det jo lidt mærkeligt. Andre klubber, andre foreninger, ville være glade, hvis de kunne få større besøgstal.

Og så lige til sidst til fru Birte Weiss, selv om jeg godt ved, det er spildt her. Jeg er i al fald glad for, at fru Birte Weiss læser Fremskridt. Vi lægger ikke kulturlivet for had, men vi taler selvfølgelig herinde for døde øren. Vi vil bare, at kulturlivet skal trives i frihed, uden at pædagoger skal løfte deres pegefinger: det er kultur, det skal I synes om, og synes I ikke om det, så skal vi nok lære jer, hvad der er kultur. Det har ingenting med at være kulturfjendsk at gøre, det er bare en frigørelse fra dette overformynderi.

Og det med ugelønnen passede. Hvis fru Birte Weiss ikke har andre eksempler, synes jeg, det er meget dårligt. Vi ved, at hvis en

[Poulsgaard.]

familie, far og mor og to børn, går i opera, så får de hver et tilskud af staten på 260-270 kr. Vi når altså op på omkring 1.000 kr., og med en trækprocent på 50 så koster det i hvert fald en anden familie en ugeløn, at en familie på 4 skal i teater.

Skal det være at lægge for had at fortælle de faktiske oplysninger? Det må man måske ikke herinde, fordi kulturlivet det er noget så fint? Det skal man ikke have blandet den kedelige økonomi i. Men det berører os nu alle sammen, så fru Birte Weiss bør i hvert fald komme med anden dokumentation for, at vi er kommet med urigtige oplysninger, hvad angår kulturlivet.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Kun den korte bemærkning i anledning af det, hr. Wilhjelm sagde, at det er klart, at hvis man fordeler statstilskuddet pr. indbygger til de områder, hvor teatrene ligger, er tallene rigtige, og der er vel ingen, der vil gå så langt som til at sige, at københavnere ikke har lov til at drage fordel af, at København er hjemstæde for det kgl. teater. Men det afgørende i min argumentation var ikke, hvad man gav i statstilskud, fordi det kan skifte fra den ene egn til den anden. Det afgørende var, hvad man var parat til at ofre på stedet, hvad man gav i kommunalt tilskud.

(Kort bemærkning).

Birte Weiss (S):

Jeg må sige, at hr. Poulsgaard har enten ikke læst eller ikke forstået det lovforslag, vi behandler i dag, særlig godt, når han kan sige, at man med det lovforslag vil prøve på at løfte nogle pegefingre og sige: det og det er kultur, og det og det er så fint.

Det, som lovforslaget her drejer sig om, er netop, som jeg sagde i mit første indlæg, at man tager 9 vidt forskellige teatre, man tager teatre med vidt forskelligt repertoire. Man tager 9 teatre, som repræsenterer måske hvert sit teatersyn, og så slår man dem sammen for at give dem tilsammen større muligheder for at nå ud til befolkningen. Så det er en stor misforståelse, når man kan påstå, at man netop med dette forslag vil prøve på at fremelske en speciel form for kultur.

Jeg vil blot lige sige, at det drejer sig om Det Ny Teater, om Folketeatret, om Bristol Teatret, om Fiol-Teatret, om Boldhus Teatret, om Ungdommens Teater, om Scala, om Gladsaxe Teater og om ABC-Scenen.

Lysholt Hansen (S):

Jeg synes ikke, jeg kunne lade hr. Bernhard Baunsgaards bemærkning om den helt forrykte nærighed i København og Københavns omegn med hensyn til tilskud til folkebibliotekerne, som jo nu blev draget ind, stå upåtalet. Jeg er nødt til at svare på det. Jeg skal for en ordens skyld gøre opmærksom på, at i København og Frederiksberg med 680.000 indbyggere anvender man 54 mill. kr. til biblioteksvæsenet. I Århus amt, som der blev henvist til, med lige knap 600.000, anvender man 64 mill. kr., altså 64 over for 54. Det er ikke helt så forrykt, som det skulle gøres til.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

Jeg har ikke mange bemærkninger at gøre i denne omgang.

Jeg skal bare sige, at jeg er da enig med dem, der siger, at der skulle være en større offervilje visse steder, også i Københavns kommune og andre steder, hvor man synes at der godt kunne ofres mere. Men jeg vil ikke sige, at dette er en slavisk kopiering af de øvrige landsdelsscener, fordi der i denne lov er indlagt bestemte normer og standarder, som tilstræber det samme, men som giver en anden balance end den, der findes.

Jeg er glad for at konstatere, at vi nu er klar over, at det kan forstås på to måder, hvad hr. Bernhard Baunsgaard sagde, og at han erkender, at i det beløb, han udregner, er det kgl. teater inde på stedet i forbindelse med de mange millioner kroner.

Så skal jeg i og for sig kun sige den ene ting til fru Kristine Heltberg, at en række af de ting, hun omtaler, ligger andre steder i teaterloven. Dette drejer sig om en enkelt paragraf, det er et forslag om ændring af teaterloven. Det andet må vi diskutere, og der kan være mange forskellige ting, som det kan være nødvendigt at tage op, når teaterloven skal ændres. Men her er der altså tale om et forslag, der alene angår de københavnske scener.

Jeg har i hvert fald i forhold til hr. Pouls-

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

gaard dette at kunne glæde ham med, at her ligger nogle normer og noget rationalisering. For denne ordning betyder også en rationalisering og en effektivisering af det københavnske teaterliv, og det er da i hvert fald en ting, man kan glæde sig over.

Jeg vil gerne sige, at hr. Poulsgaards opfattelse af kultur respekterer jeg fuldkommen, som den er. Jeg har bare en anden opfattelse af — og det er der forskellige der har i dette ting, det er der forskellige der har i dette land — hvordan der skal føres kulturpolitik her i landet.

Teater og alle andre former for kunst kan være kunsten for kunstens skyld. Det synes jeg er vigtigt, det er smukt, det har givet os alle store oplevelser. Men jeg vil gerne nævne det, jeg mener den også kan være. Kunsten kan være urovækkende, en tvivlens plageånd, der sætter spørgsmålstejn ved og angriber det privilegerede, det etablerede, det vante. Men der er nogle, der bliver bange for denne linje, de bliver urolige, fordi den angriber en række af de ting, som de er privilegerede med.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af konkursloven, tvangsakkordloven, lov om aktieselskaber, lov om anpartsselskaber, lov om forsikringsaftaler og borgerlig straffelov. (Betalingsstandsning m. v.).

(Lovforslag nr. 199. Fremsat 10/4 75).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Winnie Russell (S):

Da mit partis ordfører, hr. Ejler Koch, er forhindret i at være til stede, skal jeg på hans vegne komme med et par få bemærkninger til lovforslaget.

Det foreliggende forslag om ændring af konkursloven m. v. er kun en del af det bebudede forslag om en helt ny konkurslov.

Sigtet med denne delvise reform er at lette presset for at erklære debitor konkurs ved at indføre en betalingsstandsningsordning, samtidig med at en række af konkursens virkninger knyttes til denne betalingsstandsning. Herved skulle det forhåbentlig være muligt i en række tilfælde at undgå en egentlig konkurs med dens mange skadevirkninger.

Socialdemokratiet kan give tilslutning til denne tanke, og vi er enige i, at det er rigtigt at søge disse reformer gennemført nu i stedet for at afvente den mere omfattende revision.

Forslagets enkeltheder egner sig bedst til en drøftelse i retsudvalget, hvorfor jeg kun her skal nævne et enkelt problem.

Der indføres adgang til sikring af omkostningerne ved at undgå konkursen, på samme måde som omkostninger ved selve konkursen allerede har en fortrinsstilling. Dette kan give anledning til at overveje omkostningerne i det hele taget. Man kan ikke undgå at få det indtryk, at disse omkostninger er meget store og måske også for store. Jeg ved, at dette ikke er reguleret direkte i loven, men man kan vel se nærmere på spørgsmålet i udvalget.

I øvrigt kan jeg tilsige socialdemokratiets bistand til en velvillig og hurtig behandling af lovforslaget, som vi meget gerne skulle være færdige med i denne samling.

Elsebeth Koch-Petersen (V):

Det foreliggende lovforslag er jo en forløber for den helt nye konkurslov, der er forberedt, og som skal afløse den gamle svend, vi har fra 1872. Ministeren begrundede opdelingen med, at der netop i disse økonomisk vanskelige tider kan være behov for at få indført de regler, der tilsigter at begrænse antallet af konkurser ved at forbedre mulighederne for at tilvejebringe en mindelig ordning mellem virksomheden og kreditorerne, og det er jo et smukt formål, som vi alle kan tilslutte os. Men jeg synes, at man dog lige kan nævne, at det er et spørgsmål, om der ikke allerede i den eksisterende lovgivning og måske især i det praktiske liv er de nødvendige muligheder for at tilvejebringe mindelige, fornuftige ordninger.

Jeg vil i den forbindelse gerne have belyst